

UTILIZAREA METODELOR DE COOPERARE ÎN ÎNVĂȚARE

Carmen LUNGU-TRANOLE¹

carmen.lungu.12@gmail.com

ABSTRACT: Cooperative Learning, in our view, is the generic term given to a set of methods and techniques which detailing the various ways of working with small groups of students. Working in a cooperative learning group is taking by all members of a common purpose and understanding that success is possible either to all or any of the participants.

All modern methods involve the following features: positive interdependence, face to face interaction, individual and group accountability, training and development of specific social group work assessment.

Cooperation methods have advantages and disadvantages. Among the advantages we can mention the fact that students are required to form teams in which to divide the tasks, but also to capitalize on the knowledge already acquired and to acquire new ones, thus learning to structure new and old information. Disadvantages: we will not always integrate shy students, some students may dominate the group, it takes time longer, etc.

KEYWORDS: modern methods, cooperative learning, tasks, school success, learning group.

Astăzi eforturile noastre, a cadrelor didactice, sunt axate pe aplicarea celor mai noi metode și procedee didactice. Dintre aceste metode fac parte și metodele de cooperare și anume:

- Metoda studiului de caz;
- Metoda cubului,
- Turul galeriei;
- Tehnica jocului de rol;
- Tehnica mozaicului (jigsaw puzzle),
- Știu/vreau să știu/am învățat;
- Brainstorming;
- Ciorchinele;
- Floarea de nufăr;

---

¹ Profesor, Colegiul Tehnic „Grigore Cobălcescu”, Moinești, județul Bacău.

- Gândiți, lucrați în perechi, comunicați;
- Diagrama Venn;
- Tehnica “pălăriilor gânditoare”, etc.

Iată câteva din definițiile învățării prin cooperare:

„Învățarea prin cooperare se referă la o varietate de metode de predare în care elevii lucrează în grupuri mici pentru a se ajuta unii pe alții în învățarea conținutului academic. În clasele cooperante, se așteaptă ca elevii să se ajute unii pe alții, să discute unii cu alții, să-și verifice nivelul curent de cunoaștere și să umple lacunele în înțelegere unii altora.” (Slavin, R.)

„Învățarea prin cooperare, în accepțiunea noastră, este termenul generic oferit pentru setul de metode și tehnici ce detaliază diferitele modalități de lucru cu grupurile mici de elevi. Munca într-un grup de învățare cooperant înseamnă asumarea de către toți membrii grupului a unui scop comun și conștientizarea faptului că reușita este posibilă fie tuturor, fie nici unuia dintre participanți.” (Berce, C., 2004)

Putem spune că aceste metode de predare presupun organizarea claselor în grupuri mici formate din 4–5 elevi, în scopul responsabilizării lor atât pentru propria lor învățare și autocunoaștere dar și pentru performanțele și cunoașterea colegilor. Prin aceste metode se pune accentul pe dezvoltarea la elevi a deprinderilor sociale și crearea unui climat de colaborare în timpul procesului instructiv – educativ.

Aceste metode presupun următoarele trăsături (după Johnson D.&Johnson R., 1991, *Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive and Individualistic Learning*):

- *interdependența pozitivă există atunci când elevii se simt responsabili pentru succesul grupului, când eforturile lor sunt coordonate cu cele ale colegilor de grup în vederea finalizării sarcinii primite.* Elevii au responsabilitatea de a învăța materialul dat spre studiu și de a se asigura că toți membrii grupului au învățat acel material. Astfel elevii care fac parte din acel grup se vor simți dependenți unii de alții și vor fi conștienți că succesul personal va depinde de succesul celorlalți colegi de grup;

- *interacțiune față în față* deoarece se oferă elevilor oportunitatea de a se ajuta, încuraja, asista, lăuda unii pe alții. Sunt astfel facilitate schimburile intelectuale între membrii grupului (explicarea unor modalități de rezolvare a problemelor, discutarea naturii conceptelor învățate, explicarea modului în care noile cunoștințe se leagă de cele anterioare), cât și influențe sociale (sprijin, suport, ajutor unii pentru ceilalți);

- *responsabilitate individuală și de grup* apare atunci când performanța individuală a fiecărui elev este evaluată și rezultatele sunt făcute cunoscute grupului și individului. Important este ca fiecare elev din grup să-și îndeplinească sarcina ce-i revine, deoarece scopul muncii în grupuri este de a îmbunătăți nivelul performanțelor fiecărui elev. Se va evalua contribuția fiecărui elev în rezolvarea sarcinii primite;

- *formarea și dezvoltarea unor sarcini sociale*. Nu toți elevii au instinctiv deprinderi de cooperare și de aceea în timpul activităților din clasă trebuie acordat un timp special formării acestor deprinderi. Astfel elevii trebuie să învețe să se cunoască, să aibă încredere și să comunice deschis între ei, să se accepte și să se sprijine, să rezolve în mod constructiv conflictele și să ia decizii pe baza acordului comun al membrilor grupului.

- *Evaluarea muncii de grup* – a modului în care grupurile au funcționat prin clarificarea și îmbunătățirea contribuției fiecărui elev în atingerea sarcinii de rezolvat. Se vor lua unele decizii despre ceea ce e necesar să se continue sau despre ceea ce trebuie să se schimbe în viața grupului.

Utilizarea în predare a acestor metode impune respectarea următoarelor reguli:

- Să elaborăm un plan de lucru în care să trecem: elementele importante de studiat, sarcinile fiecărui membru, subtemele, aplicațiile, locul de desfășurare etc.;

- Să explicăm importanța temei de studiu și a avantajelor muncii în grup pentru rezolvarea ei;

- Să oferim elevilor spre rezolvare a unor sarcini relevante din punct de vedere cognitiv și social;

- Să optăm pentru un număr optim de membri în grup (4–5) și să creăm echipe eterogene;

- Să creăm posibilități de consiliere a membrilor echipei;

- Să creăm o atmosferă propice de lucru și a unui spațiu adecvat;

- Să explicăm modul de evaluare a muncii colective și a fiecărui membru în parte.

Etaplele învățării prin cooperare sunt: constituirea grupurilor, confruntarea membrilor grupurilor cu situația de rezolvat și stimularea lor să lucreze împreună pentru a o rezolva, urmată de reflecții și tatonări, dezbateri colective când sunt confruntate ideile și sunt analizate erorile și punctele tari, obținerea concluziilor și soluționarea problemei.

Metodele de cooperarea prezintă avantaje și dezavantaje. Dintre avantajele putem aminti faptul că li se solicită elevilor formarea unor echipe în cadrul cărora să-și împartă sarcinile, dar și să-și valorifice cunoștințele deja dobândite și să dobândească altele noi, *învățând astfel să structureze informațiile vechi și noi*. Ca dezavantaje: nu vom reuși întotdeauna să integrăm elevii timizi, unii elevi pot domina grupul, este nevoie de timp mai mult timp, etc.

Brainstormingul este o metodă de stimulare a creativității. Metoda se bazează pe cele două principii: amânarea judecății și cantitatea crește calitatea.

Tehnica asociativă are un specific aparte prin faptul că disociază timpul de producere a ideilor (faza producției de idei) de timpul în care se evaluează aceste idei (faza aprecierii critice a ideilor emise), ceea ce stimulează gândirea divergentă, creșterea producției de idei.

Din cele două principii rezultă următoarele reguli: manifestarea cât mai liberă a imaginației, suspendarea oricărei critici, stimularea unei cantități cât mai mare de idei și preluarea ideilor emise de alții și prelucrarea lor ca o reacție în lanț.

Etapele metodei:

1. Se alege tema și se anunță sarcina de lucru.
2. Se solicită exprimarea într-un mod cât mai rapid, în enunțuri scurte și concrete, fără cenzură, a tuturor ideilor – chiar trăsnite, neobișnuite, absurde, fanteziste, așa cum vin ele în minte legate de rezolvarea unei situații-problemă conturate. Se pot face asociații în legătură cu afirmațiile celorlalți, se pot prelua, completa sau transforma ideile din grup, dar atenție, fără referiri critice. Se suspendă orice gen de critică, nimeni nu are voie să facă observații negative. În acest caz funcționează principiul „cantitatea generează calitatea”.
3. Totul se înregistrează în scris, pe tablă, flipchart, video, reportofon, etc.
4. Se lasă o pauză de câteva minute pentru „așezarea” ideilor emise și recepționate.
5. Se reiau pe rând ideile emise, iar grupul găsește criteriile de grupare a lor pe categorii-simboluri, cuvinte-cheie, imagini care reprezintă posibile criterii.
6. Grupul se împarte în subgrupuri, în funcție de idei listate, pentru dezbateri. Dezbateri se poate desfășura însă și în grupul mare. În această

etapă are loc analiza critică, evaluarea, argumentarea și contraargumentarea ideilor emise anterior. Se selectează ideile originale sau cele mai aproape de soluții fezabile pentru problema pusă în discuție. Se discută liber, spontan, riscurile și contradicțiile care apar.

7. Se afișează ideile rezultate de la fiecare subgrup, în forme cât mai variate și originale: cuvinte, propoziții, imagini, desene, cântece, colaje, joc de rol, pentru a fi cunoscute de ceilalți.

Știu/Vreau să știu/Am învățat este o metodă care pornește de la premisa că informația anterioară a elevului trebuie luată în considerare atunci când se predau noi informații. Are ca scop formarea unui stil de învățare eficient prin conștientizarea legăturii dintre experiența cognitivă și noile achiziții. Pe tablă se desenează un tabel de forma:

ȘTIU	VREAU SĂ ȘTIU	AM ÎNVĂȚAT

Etapa *știu* implică un brainstorming cu rol de anticipare și o activitate de categorizare. Brainstormingul se realizează în jurul unui concept cheie de exemplu: țesături, metale, lemn, subiect, etc. Întrebări generale de tipul „Ce știți despre...” Sunt recomandate atunci când elevii nu dețin destule informații despre conceptul în cauză. Pe baza informațiilor obținute se trece la generalizare și ierarhizare. Elevilor li se va cere să analizeze ceea ce știu pentru a le îndrepta atenția spre ceea ce nu știu.

În etapa *vreau să știu* se vor formula întrebări, care apar prin evidențierea punctelor de vedere diferite apărute ca rezultat al brainstormingului. Elevii vor fi ajutați să formuleze întrebări asupra aspectelor neclare.

În etapa *am învățat* se va nota toate informațiile învățate.

Această metodă sistematizează cunoștințele, clarifică pe loc unele subiecte și oferă un feed-back continuu și eficient.

Ciorchinele – este o metodă care presupune identificarea unor conexiuni logice între idei. Are ca scop exersarea gândirii libere și structurarea informațiilor într-o formă de organizare grafică accesibilă. Poate fi folosită cu succes atât la începutul unei activități pentru reactualizarea cunoștințelor însușite anterior de către elevi, cât mai ales în cadrul activităților de sinteză, de evaluare a cunoștințelor. Se poate realiza în asociere cu brainstormingul.

Metoda funcționează după următoarele etape:

1. Se scrie un cuvânt/ temă (care urmează a fi cercetat) în mijlocul tablei sau a unei foi de hârtie.

2. Elevii vor fi solicitați să-și noteze toate ideile, sintagmele sau cunoștințele pe care le au în minte în legătură cu tema respectivă, în jurul cuvântului din centru, trăgându-se linii între acestea și cuvântul inițial.

3. În timp ce le vin în minte idei noi și le notează prin cuvintele respective, elevii vor trage linii între toate ideile care par a fi conectate.

4. Activitatea se oprește când se epuizează toate ideile sau când s-a atins limita de timp acordată.

Conform lui Ion Al. Dumitru există câteva reguli ce trebuie respectate în utilizarea tehnicii ciorchinului.

- se notează tot ce le trece prin minte referitor la tema pusă în discuție;
- nu se judecă ideile propuse doar se notează;
- nu ne oprim până nu epuizăm toate ideile care le vin în minte, sau până expiră timpul;
- lăsăm să apară cât mai multe și mai variate conexiuni între idei;

Metoda cubului presupune explorarea unui subiect, a unei situații din mai multe perspective, permițând abordarea complexă și integratoare a unei teme urmând algoritmul în șase pași: descrie, compară, analizează, asociază, aplică și argumentează.

Sunt recomandate următoarele etape:

Realizarea unui cub pe ale cărui fețe sunt scrise cuvintele: *descrie, compară, analizează, asociază, aplică, argumentează.*

Anunțarea temei, subiectului pus în discuție.

Împărțirea clasei în 6 grupe, fiecare dintre ele examinând tema din perspectiva cerinței de pe una din fețele cubului.

Describe: *culorile, formele, mărimile, etc.*

Compară: *ce este asemănător? Ce este diferit?*

Analizează: *spune din ce este făcut, din ce se compune.*

Asociază: *la ce te îndeamnă să te gândești?*

Aplică: *ce poți face cu aceasta? La ce poate fi folosită?*

Argumentează: *pro sau contra și enumeră o serie de motive care vin în sprijinul afirmației tale.*

Redactarea finală și împărțirea ei celorlalte grupe.

Afișarea formei finale pe tablă sau pe pereții clasei.

În grup fiecare elev poate îndeplini un anumit rol în timpul rezolvării sarcinilor comune și anume: „rostogolici” – rostogolește cubul, „știe tot” – reține sarcinile prezentate de colegi, „istețul” – citește imaginile și formulează întrebarea sau explică sarcinile, „cronometrul” – măsoară timpul de lucru și intervențiile colegilor, „umoristul” – încurajează colegii, vine cu idei de rezolvare.

Turul galeriei este o metodă interactivă de învățare bazată pe colaborarea între elevi, care sunt puși în ipostaza de a găsi soluții de rezolvare a unor probleme. Această metodă presupune evaluarea interactivă și profund formativă a produselor realizate de grupuri de elevi.

Astfel, *turul galeriei* constă în următoarele:

1. Elevii, în grupuri de trei sau patru, rezolvă o sarcină de învățare susceptibilă de a avea mai multe soluții (mai multe perspective de abordare).
2. Produsele muncii grupului se materializează într-o schemă, diagramă, inventar de idei etc. notate pe o hârtie (un poster).
3. Posterele se expun pe pereții clasei, transformați într-o veritabilă galerie.
4. La semnalul profesorului, grupurile trec pe rând, pe la fiecare poster pentru a examina soluțiile propuse de colegi. Comentariile și observațiile vizitatorilor sunt scrise pe posterul analizat.
5. După ce se încheie *turul galeriei* (grupurile revin la poziția inițială, înainte de plecare) fiecare echipă își reexaminează produsul muncii lor comparativ cu ale celorlalți și discută observațiile și comentariile notate de colegi pe propriul poster.

Turul galeriei se folosește cu succes împreună cu metoda cubului.

Metoda organizatorului grafic ca metodă de învățare activă, facilitează esențializarea unui material informativ care urmează să fie exprimat sau scris schematizând ideile. Poate constitui o grilă de sistematizare a noțiunilor, o gândire vizualizată prin reprezentarea grafică a unui material. Avantajele aplicării metodei constau în aceea că elevii pot face o corelare între ceea ce știu și ceea ce urmează să învețe, iar cadrele didactice pot stabili obiectivele lecției, pot conștientiza mai bine ceea ce vor să predea și ceea ce vor să evalueze și să descopere punctele tari și slabe ale elevilor pentru a le oferi sprijin.

Reprezentarea vizuală a unor noțiuni, fenomene, concepte îl ajută pe elev să recurgă la informația anterioară deținută, să analizeze, să sintetizeze,

să evalueze și să decidă ce va lua în considerare și ce va omite din tot ceea ce știe pentru a rezolva o problemă/situație problemă.

Colectivul clasei se împarte în echipe și fiecare echipă va primi o foaie de hârtie pe care sunt notate instrucțiunile și cerințele activității. Fiecare grupă își va alege un lider care va controla, coordona și verifica desfășurarea sarcinii primite. Profesorul va împarte fiecărei grupe fișa de lucru cu sarcina de rezolvat. Pe fișa de lucru primită fiecare grupă va identifica și va scrie cât mai multe idei legate între ele prin linii și săgeți, evidențiindu-se astfel conexiunile pe care elevii le intuiesc, rezultând astfel un organizator grafic. După rezolvarea sarcinilor de lucru, fiecare echipă, prin reprezentantul ei, prezintă rezultatele. Lucrarea în formă finală va fi realizată prin afișarea pe tablă sau lipirea tuturor fișelor de lucru pe o coală mare de hârtie. Astfel rezultă un organizator grafic complet, ce cuprinde toate sarcinile rezolvate.

Diagrama Venn are ca scop conștientizarea eficientă a elementelor comparative: asemănări și deosebiri între concepte, fenomene, evenimente, etc. Această diagramă este formată din două cercuri mari care se suprapun parțial. În zona de intersecție a celor două cercuri vor fi notate asemănările iar în zonele exterioare intersecțiilor vor fi notate deosebirile.

Se vor forma echipe de câte 5 elevii și vor fi împărțite sarcinile de lucru pentru fiecare echipă și anume: 2 elevi vor scrie deosebirile 1 și 2 elevi vor nota deosebirile 2. Al cincilea membru al grupei va coordona desfășurarea activității și va realiza fișa de lucru. Toți membrii grupei vor nota asemănările.

Profesorul va coordona buna desfășurare a întregii activități și va sprijini echipele pentru rezolvarea corectă a diagramelor.

Diagramele obținute de fiecare grupă vor fi afișate pe tablă pentru a putea fi analizate și comparate. Apoi va fi realizat un poster central care va cuprinde toate asemănările și deosebirile găsite de echipe. Elevii vor compara diagrama obținută de fiecare grupă cu diagrama centralizată și cu o altă culoare vor face completările corespunzătoare.

Bibliografie:

- [1] Cerghit Ioan – *Metode de învățământ*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973.
- [2] Cucos, C. – *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași 1996.

- [3] Dumitru Ioan – *Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă*, Editura de vest, Timișoara, 2000; Revista Învățământului Preșcolar – 3/2007.
- [4] Jinga Ioan, Istrate Elena – *Manual de pedagogie*, Editura ALL, București, 2001.
- [5] Nicola Ioan – *Tratat de psihologie școlară*, Editura ARAMIS, București, 2001.
- [6] Oprea Crenguța-Lăcrămioara – *Strategii didactice interactive*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A. București – 2007.
- [7] Voiculescu Elisabeta – *Factorii subiectivi ai evaluării școlare cunoașterii și control*, Editura ARAMIS, București, 2001.